

**ชื่อเรื่อง : การพัฒนาและประเมินผลหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้สูงอายุและสาร
เสพติด**

ผู้วิจัย : ฐาปนี ภาณุภาส, สำเนา นิลบรรพ์ และนันทา ชัยพิชิตพันธ์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและประเมินผลหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลผู้สูงอายุและสารเสพติด ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Lewin แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาและการพัฒนาหลักสูตร ระยะที่ 2 การนำไปทดลองใช้ โดยการฝึกอบรมพยาบาลวิชาชีพรุ่นที่ 1 จำนวน 31 คน ระยะที่ 3 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร นำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตร และ ระยะที่ 4 การนำไปสู่การปฏิบัติใหม่ เป็นการนำหลักสูตรฯไปทดลองซ้ำอีกครั้งหนึ่ง โดยดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วในรุ่นที่ 2 ให้กับพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 37 คน ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2550 – สิงหาคม 2553 รวมเป็นระยะเวลา 3 ปี 1 เดือน กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้พัฒนาหลักสูตร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ จำนวน 27 คน กลุ่มผู้ประเมินผลหลักสูตร ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 68 คน และผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานของพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษา กลุ่มละ 59 คน ผู้สูงอายุและสารเสพติด 211 คน รวมทั้งสิ้น 397 คน โดยให้ประเมินความสามารถของพยาบาลหลังจบหลักสูตรไปแล้ว 6 เดือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบความรู้ แบบสอบถาม และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที (independent t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาหลักสูตร ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตร มีหน่วยกิตตลอดหลักสูตรจำนวน 16 หน่วยกิต ใช้ระยะเวลาในการอบรม 4 เดือน ประกอบด้วย ภาคทฤษฎี 10 หน่วยกิต จำนวน 4 รายวิชา คือ วิชานโยบายสุขภาพและการพยาบาล 2 หน่วยกิต วิชาเภสัชบำบัดเกี่ยวกับยาและสารเสพติด 2 หน่วยกิต วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุและสารเสพติด 1 จำนวน 3 หน่วยกิต และวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุและสารเสพติด 2 จำนวน 3 หน่วยกิต และภาคปฏิบัติ 6 หน่วยกิต จำนวน 2 รายวิชา คือ วิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุและสารเสพติด 1 จำนวน 3 หน่วยกิต เป็นการฝึกปฏิบัติในสถานพยาบาล และวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุและสารเสพติด 2 จำนวน 3 หน่วยกิต เป็นการฝึกปฏิบัติในการป้องกัน ส่งเสริมและดูแลผู้สูงอายุและสารเสพติดในชุมชน โรงเรียน และสถานประกอบการ เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรเฉพาะทางตามที่สภาการพยาบาลกำหนด

2) การประเมินผลหลักสูตร พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 3.75 มากที่สุด ความรู้อยู่ในระดับปาน

กลาง ทักษะการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุและสารเสพติด อยู่ในระดับสูง โดยความรู้ และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุและสารเสพติดรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจ และเจตคติต่อหลักสูตรฯ อยู่ในระดับมาก การประเมินผลความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุและสารเสพติดหลังจบการฝึกอบรม 6 เดือน จากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษา พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุและสารเสพติด อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของทั้งสามกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้สูงอายุและสารเสพติดมีความพึงพอใจต่อความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุและสารเสพติดของพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย หลักสูตรนี้สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมให้กับพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานดูแลผู้สูงอายุและสารเสพติดได้

Title : Development and Evaluation of Program of Nursing Specialty in Drug and Substance Abuse Users

Researcher : Panupas,T., Nilaban,S., Chaipichitpan, N.

Abstract

This study aimed at developing and evaluating in Program of Nursing Specialty in Drug and Substance Abuse Users. Research design were Action Research, follow by Lewin's concept, the research was 4 phase : 1) analyzed problems and developed a training program. 2) experimental phase : in class 1, 31 nurses were trained, 3) revised the program phase, 4) implement the revision program phase : in class 2, 37 nurses were trained. This study was conducted from August 2007 to August 2010. The subjects of this study included : 1) a committee of curriculum development (n = 27), 2) nurses who completed training program (n = 68), 3) nurses' supervisor (n=59) 4) nurses' colleagues (n=59) and 5) drug and substance abuse users (n = 211). The questionnaire was used to measure satisfaction of graduate trainee on the program and the questionnaire to measure perception of nurses' supervisor and nurses' colleagues on competency of graduate trainee. The data was analyzed using percentage, mean, standard deviation, independence t - test and one way ANOVA. Qualitative data was analyzed by content analysis. The finding revealed that :

1. The curriculum structure comprised of 16 credits for four months of training program. There are 4 courses of theory including : Health policy and nursing (2 credits), Pharmacology related to drug addiction (2 credits), Nursing in drug addiction I (3 credits) and II (3 credits). There are 2 course of practicum including : Nursing practicum in drug addiction I (3 credits) and Nursing practicum in drug addiction II (3 credits).

2. The curriculum evaluation, the graduated trainee received a good grade of both theory and practicum course. The grade average were between 3.51- 3.75. Graduate trainee perceived they have knowledge in modurate level. Nursing competency in care person with drug addiction was high level. The knowledge and competency of graduate trainee of class 1 and class 2 were significant difference ($p < .05$). Satisfaction and attitude toward the course were high level. For evaluation of ability in nursing practicum in drug and substance abuse users after training six months by their supervisors, colleagues and graduated trainee, all of them perceived that graduated trainee have high nursing competency to take care drug and substance abuse users and the opinion of three groups were not statistically significant. Satisfaction of Drug and Substance Abuse Users toward Nursing competency in care person with drug addiction were high level.

Recommendation from this study : this program can be used to train to register nurses who provide nursing care for person with drug and substance abuse.